קשיין אהדדי. דקתני אלא אין משיח [חייב] אטומאת מקדש וקדשיו הא בשמועת קול ובטוי שפתים חייב: **בדלי דלות.** משיח פטור מכולהו דכתיב ג) זה קרבן אהרן ואין אחרת באה לו חובה והאי דקאמר דמשיח חייב בשמועת קול ובטוי שפתים כגון בדלות בתורין ובני יונה שעדיין לא בא לידי דלות:

דר"ש סבר לה כר"ע בחדא. דפטור ליה למשיח מדלי דלות מזה קרבן אהרן ובניו: **ופליג עליה בחדא.** בדלות דאילו ר"ע פטר ליה נמי בדלות דקאמר אין מתכפר בעשירית האיפה אין מתכפר בכולן ור"ש בדלי דלות הוא דאין מתכפר הא בדלות ועשירות מתכפר: **מ"ט דר' שמעון.** דאמר ולא משיח אינו חייב בטומאת מקדש וקדשיו: **דכתיב.** בטומאת מקדש וקדשיו וכלרתה הנפש ההיא מתוך הקהל: **מי שקרבנו שוה לקהל.** דמתכפר בשל קהל הוא דחייב בטומאת מקדש וקדשיו: **יצא.** משיח שאין קרבנו שוה לאין מתכפר בשל קהל בכפרה דיום וש"כ דהוא מתכפר בפר והסכ בשעיר: **א"כ נשיא נמי אין קרבנו שוה לקהל.** דהוא מביא שעיר והסכ מתכפרין בפר בשאר ימות השנה ואמאי תקני משיח בטומאת מקדש וקדשיו ולא שוו לקהל בכפרה דיום וחייב: ומשני הא לאו מילתא היא משום דהא שוה לקהל בכפרת יום"כ: **אי הכי כהנים נמי הא לא שוו לקהל בכפרה דיום"כ.** דמתכפרין בפרו של אהרן וליפטרו בטומאת מקדש וקדשיו: **הא לא קשיא משום דהכהנים שוו לקהל בשאר מצות השנה כולה.** דמתכפרי עם הצבור בפר הבא על כל המצות הלכך חייבין בטומאת מקדש וקדשיו: **הכי משיח נמי הא שוה לקהל בשאר מצות.** דכל השנה כולה דכי הורה עם הצבור מתכפר עם הצבור ולחייב בטומאת מקדש וקדשיו: **אלא אמר רבא אימא הכי.** מתוך הקהל מי שחטאתו שוה ליחידים ומאי ניהו קהל: **ר"א אומר הנשיא מביא שעיר וכו'.** א"ר יוחנן לא אמר ר' אליעזר אלא בטומאת מקדש וקדשיו הואיל ונאמר כרת בו בבקבועה אמר רב פפא ה"נ מסתברא דאי ס"ד ר"א על כולהון קאמר מכדי שעיר נשיא ופר משיח במקום יחיד לחטאת קאי ניתני נמי משיח מביא פר בשמועת קול ובטוי שפתים אלא מדלא קתני משיח ש"מ אטומאת מקדש וקדשיו קאי דמשיח פטור א"ל רב הונא בריה דרב נתן לר"פ ממאי דלמא ר"א אכולהון קאי ובמשיח סבר לה כר"ע דאמר משיח פטור בכולן א"ל ור"ע מי פטר ליה מפר ו) ותו לא מידי א"ר יוחנן מודה ר"א שאין מביא ז) אשם תני תנא קמיה דרב ששת אשם תלוי בא על טומאת מקדש וקדשיו א"ל דאמר לך מני ר"א היא דאמר הואיל ונאמר בו כרת בבקבועה מייתי נשיא שעיר עליה והא"ר יוחנן מודה ר' אליעזר שאין מביא אשם תלוי קשיא:

הדרן עלך הורה כהן משיח:

כהן אמשיח שחטא ואח"כ עבר ממשיחותו ב וכן נשיא שחטא ואחר כך עבר מגדולתו כהן משיח מביא פר והנשיא מביא שעיר משיח שעבר ממשיחותו ואחר כך חטא וכן הנשיא שעבר מגדולתו ואח"כ חטא גכהן משיח מביא פר דוהנשיא כהדיוט: **גמ'** השתא יש לומר עבר ממשיחותו ואח"כ

ואחר כך עבר ממשיחותו מיבעיא נשיא אילטריכא ליה סלקא דעתך הואיל ועבר מגדולתו ואחר כך חטא הוי כהדיוט חטא ואחר כך עבר מגדולתו נמי ליהוי כהדיוט קמ"ל. ליתנא אחריבא לריבא למימר דחטא ואחר כך עבר ממשיחותו דמביא פר הא כיון דתנא ליה עבר ממשיחותו דמביא פר כל שכן חטא ואחר כך עבר ממשיחותו דמביא פר הא לא קשיא משום דקתני גבי נשיא כי עבר מגדולתו ואחר כך חטא כי הדיוט מייתי סלקא דעתך אמינא כי חטא ואחר כך עבר נייתי נמי כי הדיוט הלכך תנא גבי נשיא שחטא ואחר כך עבר דמייתי כי נשיא ואיידי דתנא גבי נשיא חטא ואחר כך עבר תנא נמי גבי משיח

קשיין אהדדי אמר רב הונא בריה דרב יהושע לא קשיא כאן בדלות כאן בדלי דלות ור"ש סבר לה כר"ע בחדא ופליג עליה בחדא סבר לה כר"ע בדלי דלות דפטור ופליג עליה בדלות: אלא שאין כ"ג חייב כו': אמר חזקיה מ"ט דר"ש דכתיב [1] ונברתה הנפש ההיא מתוך הקהל מי שקרבנו שוה לקהל יצא זה שאין קרבנו שוה לקהל א"כ נשיא נמי אין קרבנו שוה לקהל שוה בכפרה דיום"כ א"כ כהנים נמי לא שוו לקהל בכפרה דיום"כ כהנים שוו לקהל בשאר מצות דשנה כולה משיח נמי הא שוה בשאר מצות דשנה אלא אמר רבא אימא הכי מי שחטאתו שוה ליחידים ומאי ניהו קהל: ר"א אומר הנשיא מביא שעיר וכו': א"ר יוחנן לא אמר ר' אליעזר אלא בטומאת מקדש וקדשיו הואיל ונאמר כרת בו בבקבועה אמר רב פפא ה"נ מסתברא דאי ס"ד ר"א על כולהון קאמר מכדי שעיר נשיא ופר משיח במקום יחיד לחטאת קאי ניתני נמי משיח מביא פר בשמועת קול ובטוי שפתים אלא מדלא קתני משיח ש"מ אטומאת מקדש וקדשיו קאי דמשיח פטור א"ל רב הונא בריה דרב נתן לר"פ ממאי דלמא ר"א אכולהון קאי ובמשיח סבר לה כר"ע דאמר משיח פטור בכולן א"ל ור"ע מי פטר ליה מפר ו) ותו לא מידי א"ר יוחנן מודה ר"א שאין מביא ז) אשם תני תנא קמיה דרב ששת אשם תלוי בא על טומאת מקדש וקדשיו א"ל דאמר לך מני ר"א היא דאמר הואיל ונאמר בו כרת בבקבועה מייתי נשיא שעיר עליה והא"ר יוחנן מודה ר' אליעזר שאין מביא אשם תלוי קשיא:

הדרן עלך הורה כהן משיח

השתא יש לומר עבר ממשיחותו **ואחר כך חטא מביא פר חטא**

ואחר כך עבר ממשיחותו מיבעיא נשיא אילטריכא ליה סלקא דעתך הואיל ועבר מגדולתו ואחר כך חטא הוי כהדיוט חטא ואחר כך עבר מגדולתו נמי ליהוי כהדיוט קמ"ל. ליתנא אחריבא לריבא למימר דחטא ואחר כך עבר ממשיחותו דמביא פר הא כיון דתנא ליה עבר ממשיחותו דמביא פר כל שכן חטא ואחר כך עבר ממשיחותו דמביא פר הא לא קשיא משום דקתני גבי נשיא כי עבר מגדולתו ואחר כך חטא כי הדיוט מייתי סלקא דעתך אמינא כי חטא ואחר כך עבר נייתי נמי כי הדיוט הלכך תנא גבי נשיא שחטא ואחר כך עבר דמייתי כי נשיא ואיידי דתנא גבי נשיא חטא ואחר כך עבר תנא נמי גבי משיח

שגגתן חטאת דהיינו חטאת קבועה יחיד מביא כשבה או שעירה ונשיא מביא שעיר ומשיח פר וכיון דשעיר דנשיא ופר כהן משיח במקום חטאת קבועה דיחיד קיימי אי אמרת אכולהו קאמר ר"א דנשיא מביא שעיר אע"ג דלית בהו כרת כבקבועה: ניפוי נמי משיח מביא פר בשמועת קול ובטוי שפתים. כי דייריה אע"ג דלית בהו כרת כבקבועה: **אלא לאו.** מדלא קתני הכי ש"מ דאטומאת מקדש וקדשיו קא"ר אליעזר דנשיא מביא [2] שעירה הואיל ונאמר בו כרת כבקבועה והאי דלא קתני ומשיח מביא פר בטומאת מקדש וקדשיו הואיל ונאמר בו כרת כבקבועה משום דמשיח פטור לגמרי בטומאת מקדש וקדשיו דסבר לה כר"ש דפוטר: **א"ל רב סולת בריה דרב נחן לרב פפא ומאי דלמא ר"א אכולהו קאי.** דנשיא מביא שעיר אפי' שלא במקום כרת והאי דלא קתני נמי משיח מביא פר בטומאת מקדש וקדשיו ובשמועת קול ובטוי שפתים משום דמשיח סבר לה כר"ע דאמר [ע"ן] מפיח פטור מכולן ומשמועת קול ובטוי שפתים ולעולם אכולהו קאי ר"א דנשיא מביא שעיר: **א"ל ר"ע מי פטר.** נמי למפיח מפר [3] (דלמא) כי קא"ר עקיבא משיח פטור מכולן מטומאת מקדש וקדשיו ומשמועת קול ובטוי שפתים כגון להביא קרבן עולה ויורד אכל להביא פר מחייב וכיון דמחייב בפר א"כ ניתני נמי ר"א מביא פר בשמועת קול ובטוי שפתים אלא מדלא קתני הכי ש"מ דאטומאת מקדש וקדשיו קאי ר"ל אליעזר דנשיא מביא שעיר הואיל ונאמר בו כרת כבקבועה והא דלא קתני ומשיח מביא פר בטומאת מקדש וקדשיו משום דסבר לה כר"ש דאמר [ע"ן] דאין כהן משיח חייב בטומאת מקדש וקדשיו: **ומו לא מידי.** ותו ליכא למיקסי ולא מידי: **א"ר יוחנן.** אע"ג דקאמר ר"א הואיל ונאמר בו כרת כבקבועה דנשיא מביא שעיר כבחטאת קבועה מודה ר"א לענין אשם תלוי דלאו דייריה כבחטאת קבועה דכי היכי דאמר לעיל [ס:] אין יחיד מביא אשם תלוי אלא על ספק קבועה ה"נ אין מביא אשם תלוי על ספק טומאת מקדש וקדשיו שאינו ספק בו כרת כבקבועה הואיל ואינה ממש חטאת קבועה אין מביא אשם תלוי: **פני אגא קמיה דרב ששת אשם תלוי בא על ספק טומאת מקדש וקדשיו. הואיל ונאמר בו כרת כבקבועה: א"ל דאמר לך מני ר"א היא דאמר.** נשיא מביא שעיר הואיל ונאמר בו כרת כבקבועה וקאמ' דה"א לענין אשם תלוי: ומי מלא אמרת הכי **והא א"ר יוחנן מודה ר"א שאין מביא אשם תלוי: קשיא.** דמתני דידן לא מיתוקמא דלא כחד:

הדרן עלך הורה כהן משיח

השתא יש לומר עבר ממשיחותו **ואחר כך חטא מביא פר חטא**

מתני' כהן משיח שחטא מביא פר ונשיא מביא שעיר. הך דשעיר אתיא דלא כר"ש. דלר"ש דבעי חטאה וידיעה ה"ל לפלוגי בין נודע לו עד שלא עבר לנודע לו אחר שעבר: וכן נשיא שעבר. האי וכן לאו דוקא דאין דינם שוה אלא [בעברו] אחר החטא. ואיידי דתנא ברישא וכן תנא נמי בסיפא וכן: **השתא** י"ל (ניעבו) [עבר] ממשיחותו כו'. לא שייך הכא למימר לא זו אף זו קתני. דא"כ נערבינהו ונתנינהו בחד בבא ולא נתני נשיא בהדי'.

נשיא מכלל יחיד לגמרי במצוה שזדונו כרת לידון בעצמו בשעיר: א"ל רב (כהנא) [הונא] בריה דרב נתן לרב פפא מאי דלמא ר"א אכולהו קאי. רב הונא אותביה לרב פפא דקאמר ה"נ מסתברא ובעי לאוכוחי לקיים דברי ר"י דלא אמר ר"א אלא בטו"מ וקדשיו ור"א סבר כר"ש דקאמר משיח פטור על טו"מ וקדשיו. וא"ל רב הונא דאין לו כח להוכיח זו דמצי למימר דר"א כר"ע ס"ל דאמר משיח פטור מכולן. (וקשי') [וגירש"י] א"ל ר"ע מי פטר ליה מפר דלמא כי מפטר ליה ר"ע מעולה ויורד אבל פר מייתי הלכך אי כר"ע ס"ל ליתני משיח מביא פר. אלא ודאי לא אמר ר"א אלא בטומאת מקדש וקדשיו. ובמשיח סבר לה כר"ש ולא נהירא גירסא זו ולא נמצאת בספרי ספרד. ואיך יתכן שיאמר רב פפא דלמא לא פטר ר"ע אלא מעולה ויורד אבל פר מייתי [ולכן אמרי] ה"נ מסתברא. כי הבא להביא ראיה לקיים דברי תנא או אמורא צריך להביא ראיה מפורשת שלא יוכל אדם לסותרה והבא לסותרה יכול לומר דלמא לא אמר פלוני כך אלא כך ואין לך ראיה ברורה מכאן. אבל לא יתכן כלל שאדם מביא ראיה מדלמא. ועוד דהאי דלמא לא מסתבר כלל. דמשיח בפר הוקש לצבור בפר מלאשמת העם. וכי היכי דצבור לא מייתו פר בהשמעת קול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו. ה"נ משיח לא מייתי עליה. ותו לא מידי: **א"ר יוחנן מודה ר"א** שאינו מביא אשם תלוי ואע"ג דאמר ר"א דנשיא מביא חטאת קבועה על טומאת מקדש וקדשיו מודה הוא שאין הנשיא מביא על ספק אשם תלוי כדתנן אין מביאין אשם תלוי על עשה ולא תעשה שבמקדש. ואע"ג דלא אימעיט טומאת מקדש וקדשיו מדין אשם תלוי אלא מדלא הוויין חטאת קבועה כדאמרינן לעיל בפרקין. ונשיא מביא חטאת קבועה. אפ"ה אין מביאין. דאשם תלוי בסתם לכל ישראל נאמרה. וכמו ששאר הצבור אינן מביאין אשם תלוי על טומאת מקדש וקדשיו. כך נשיא אינו מביא. ולא דמי לקרבן עולה ויורד שנשיא מביא חטאת קבועה. לפי שיצא (קבוע) [נשיא] מכלל יחיד לכל חטא שזדונו כרת. ופרשת עולה ויורד ליחיד נאמרה ולא לנשיא: **הדרן עלך הורה כהן משיח**

א א מ"מ פט"ו מהל' שגגות הלכה ז סמג עשין רח:
ב ב מ"מ שם הלכה ט סמג שם:
ג ג מ"מ שם הל' ז:
ד ד מ"מ שם הלכה ט:

רבינו חננאל

לאשמת העם הרי משיח כצבור; ולא בעבודת כוכבים. פירוש ב) ב"ד עד שיורו לבטל מקצת ולקיים מקצת. מנ"ל דתנו רבנן בספרי לפי שיצאת עבודת כוכבים לידון בעצמה. יכול יהו חייבין על העלם מצוה כולה נאמר כאן אם מעיני העדה ונאמר להלן ונעלם דבר מעיני מה להלן בב"ד אף כאן בב"ד מה להלן דבר ולא כל הגוף אף כאן דבר ולא כל הגוף; **מתני'** אין חייבין. פירוש ב"ד אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה: מנא הני מילי דאין ב"ד חייבין [בלא העלם דבר] דת"ר בספרא ישגו. יכול יהו חייבין על שגגת המעשה ת"ל ישגו ונעלם שאין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה. וכן המשיח לאשמת העם כתיב. הרי משיח כצבור; ולא בעבודת כוכבים. כדתניא בספרי לפי שיצאת עבודת כוכבים לידון בעצמה. יכול יהו חייבין על שגגת המעשה שלח. נאמר כאן מעיני ונאמר וכו'; אתאן לאוקמא למתניתין מדלא קתני משיח בעבודת כוכבים לענין שגגת מעשה כרבי ולא רבנן. דתניא בתוספתא משיח בעבוד' כוכבים רבי אומר בשגגת המעשה. פירוש בלא העלם דבר. וחכ"א בהעלם דבר ושורן שבשעירה כיחיד ושורן שאין מביא אשם תלוי; ודחי' ותסברא דזונו כרת ושגגתו חטאת מי קתני וכן המשיח והא קיימא לן לקמן דאין חייבין בעבודת כוכבים אלא על דבר שדזונו כרת ושגגתו חטאת. אלא תנא ליה בהא. פירוש גבי שאר מצות וה"ה בעבודת כוכבים הכא נמי תנא ליה גבי מצות וה"ה לעבודת כוכבים. ולעולם רבנן היא; מ"ט דרבי אמר קרא התם בפרשה שלח לך וכפר הכהן על הנפש השוגגת בחטאה בשוגגת נפש זה נשיא ג) שוגגת זה משיח בחטאה בשוגגה רבי סבר הכי קאמר רחמנא מי שחטאו בשוגגת מעשה לחודה בשאר מצות יביא בעבודת כוכבים על שגגת מעשה לחודה. יצא משיח שחטאו בשאר מצות בהעלם דבר ושגגת מעשה. ושורן שבשעירה כיחיד. כדאמרן פירוש שוגגת זה משיח. ס"א מנא לן דכתיב ואם נפש אחת אחד יחיד ואחד נשיא ואחד משיח בכלל נפש אחת הם; (שייך לדף ה) ושורן שאין משיח מביא אשם תלוי דכתיב ביה על שגגתו אשר שגג. מי שחטאו בשוגגת מעשה לחודה מייתי אשם תלוי. יצא משיח שחטאו בשוגגת מעשה עם העלם דבר. אתמהי' משיח ג) חטאו בשוגגה הוא. פי' בעבודת כוכבים לרבי אלא אימא מי שכל חטאו בשוגגת מעשה לחודה. יצא משיח דבעי בשאר מצות העלם דבר. אקשינן מכדי כל חטאו בשוגגה כתיב. ופרקינן אין דא"כ נכתוב על שגגתו לחודה. אשר שגג למה לי. אלא הכי קאמר מי שכל חטאו בשוגגה יצא זה שאין כל חטאו בשוגגה; **מתני'** אין חייבין אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת וכן המשיח. ולא בעבודת כוכבים אלא על דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת; מנא הני מילי דתנו רבנן רבי אומר נאמר כאן ונודעה החטאת אשר חטאו עליה. ונאמר להלן לצורר לגלות ערותה עליה מה להלן דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אף כאן כן כן וכן המשיח דכתיב לאשמת העם הרי משיח כצבור יחיד ונשיא אח"כ מצות מצות. פירוש כתיב בצבור ועשו אחת מכל מצות ה' ובנשיא כתיב ועשה אחת מכל מצות ה' וביחיד כתיב בעשותה אחת ממצות ה'. ובעבודת כוכבים אתיא מעיני מעיני יחיד ונשיא ומשיח. אמר קרא ואם נפש אחת כולן נפש אחת הן וילמוד תחתון מעליון: אקשינן. ורבנן דמפקי האי עליה דאחות אשה לדרשא אחרינא בתחלת יבמות מנא להו דאין חייבין אלא על דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת ופרקינן נפקא להו מדמקרי. ס"א מדמתני ליה רבי יהושע בן לוי לבריה תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה והנפש אשר תעשה ביד רמה מן האזרח ומן הגר את וגו' מפורש בתחלת פרק חלק דהאי מגדף עובד עבודת כוכבים הוא. ותניא בספרי רבי ישמעאל אומר בעבודת כוכבים הכתוב מדבר שנאמר כי דבר ה' בזה. שביזה דבור ראשון שנאמר למשה מפי הקב"ה אנכי ה' אלהיך ולא יהיה לך. הוקשה כל התורה כולה לעבודת כוכבים מה עבודת כוכבים דבר שחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת והכי תניא בספרא אשר לא תעשינה יכול דברים שחייבין על זדונם כרת ודברים שאין [חייבין] על זדונם כרת. ת"ל תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה. הרי כל העושה בשגגה כעבודת כוכבים. מה עבודת כוכבים מיוחדת מעשה שחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת אף כל מעשה שחייבין על זדונם כרת ועל שגגתן חטאת. אשכחן

ג) [קוהב לו: וכסס נמסן], **ד)** ל"ל אשם תלוי, **ה)** [ויקרא ו ו], **ו)** [הסוים כס"ש], **ז)** [ויקרא ד ד], **ח)** [כס"ש ממ"ז], **ט)** ל"ל שעיר, **י)** כ"ש מ"ז,

תורה אור השלם

1. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטָּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִתּוֹךְ הַקָּהָל כִּי אֶת מִקְדַּשׁ יְיָ טִמֵּא מַי נִדָּה לֹא זֹרַק עָלָיו טָמֵא הוּא: במדבר יט כ

מוסף רש"י

לא אמר ר' אליעזר. קרבן קבוע לנשיא בעבירה דקרבן עולה ויורד, אלא בטומאת מקדש כי אכל בשמועת קול ובטוי שפתים לא אמר (שבועות כד:). **ותו לא מידי.** תו ליכא לאקשויי מידי (ערובין קג:) אין להקשות על דבר זה (ע"ז כב. סד.) אין לדון אחר דבר זה (סוכה לז:) ליכא לשנויי מידי (סנהדרין סב.) אין לתקינו בדבר זה (שם סז:).

הדרן עלך הורה כהן משיח

תוספות הרא"ש

ו) פי' שאין משיח חייב על טו"מ וקדשיו דברי רש"י ז"ל: **מי** שקרבנו שוה לקהל. שמתכפר עם הקהל בטו"מ וקדשיו. כדאיתא ברפ"ק דשבועות. והוא מתכפר בפר: נשיא נמי הא לא שוה לקהל. פרש"י ז"ל שהוא מביא שעיר והם מתכפרים בפר. ולא נהירא להרמ"ה ז"ל דהא דאפקי' רחמנא לנשיא ליידון בשעיר מכלל יחידים הוא דאפקי' דלא לייתי כשבה או שעירה בשגגת מעשה גרידתא. אבל מכלל צבור שחטאו בהעלם דבר לא אפקי' דמתכפר עם הצבור בפר. (והנשיא) [ופי' נשיא] נמי הא לא שוה לקהל (דאיהו מעשה) [דאיהו מייתי' כשבה או שעירה בשגגת מעשה (ואי) (ואיהו) מייתי שעיר בשאר מצות: בשעיר דיומ"כ שוה מיהו דמתכפר עם הקהל בטו"מ וקדשיו בשעיר: שאר כהנים נמי (הלא היא) [הא לא] שוה לקהל (שהרי מתכפרים עם כה"ג) ביומ"כ בשעיר [שהרי מתכפרים עם כה"ג] (כמו): בשאר מצות בשאר ימות השנה שמתכפרים עם הצבור בפר. א"נ שוה לקהל להתכפר בכשבה או שעירה בשגגת מעשה אבל משיח פטור דאמרינן לקמן: משיח נמי הא שוה לקהל בשאר מצות כל ימות השנה דכי חטא עם הצבור מתכפר עם הצבור. ואית ספרים דגרסי משיח נמי הא שוה (בשעירים) [בשעירה] דכי חטא בעבודת כוכבים בשגגת מעשה שוה לצבור להביא שעירה: **אמר** ר' יוחנן לא אמר ר"א דנשיא מביא שעיר במקום שיחיד מביא קרבן עולה ויורד. אלא בטומאת מקדש וקדשיו הואיל ואמר בהן כרת נידון כקבועה. כלומר כשאר דברים שהיחיד מביא עליהם חטאת קבועה דהיינו דבר שזדונו כרת ומביא עליהם יחיד חטאת קבועה כשבה או שעירה ונשיא מביא שעיר. הה"נ טומאת מקדש וקדשיו שהיחיד בעולה ויורד נשיא מביא שעיר ההואיל וחייב על זדונו כרת כקבועה. לפי שהכרת הוא עיקר חיוב של חטאת קבועה כדילפי' מעליה עליה (אומר תורה) [או מתורה] א' יהיה לכם. וכשיצא נשיא מכלל יחיד לדונו בשעיר בכל דבר שזדונו כרת כדין שאר חיובי חטאות. וכשיצא טומאת מקדש וקדשיו ליידון בעולה ויורד ביחיד יצאת ולא בנשיא. שהרי יצא

ז) ל"ל פירוש ולא כהולאת כ"ד בע"ז. **ח)** כ"ה ג"כ בתוספות הרא"ש. **ט)** גי' אחרת לרבינו כאן בגמ' וכ"נ גירס"י.

ו) לולי ל"ל מ"ט דר"ש.

מסורת הש"ס

משיח חטא וחא"כ עבר ממשיחותו מביא פר. ומה שכתוב בספרים תני גבי משיח עבר וחאר כך חטא לאו מתרגמא היא ולשון ראשון עיקר דקאמר השתא יש לומר כו': **מה"מ.** דמשיח שעבר וחא"כ חטא דמביא פר: **מתני' חטאו עד שלא נתמנו וחא"כ נתמנו הרי אלו כהדיוטות.**

דרבנן בתר חטא חלוי: ר"ש אומר אם נודע להם עד שלא נתמנו חייבין. דר"ש חטאה וידיעה בעי וה"ה דפליג ר"ש בריש'א דקתני נשיא שחטא וחא"כ עבר מגדולתו מביא שעיר דר"ש קאמר נמי דאם נודע לו משעבר דאין מביא שעיר דמטאה וידיעה בעי כשהוא נשיא: **גמ' אם הכהן המשיח יחטא.** חטא במשיחות הוא דמביא פר: **פרט לקודמות.** לשחטא וחא"כ נתמנה הכי הוא כהדיוט ואין מביא פר: **ומה נשיא שמביא בשגגת מעשה אין מביא חטאתו משעבר** [ב] **משיח שאין מביא בשגגת מעשה אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה** [ג][לא] כ"ש תלמוד לומר והקריב על חטאתו מלמד שמביא על חטאתו משעבר ונייתי נמי נשיא מק"ו ומה משיח שאין מביא בשגגת מעשה מביא חטאת משעבר נשיא שמביא חטאת בשגגת מעשה אינו דין שמביא חטאתו משעבר תלמוד לומר [2] אשר נשיא יחטא כשהוא נשיא אין כשהוא הדיוט לא: **מתני' [ד]חטאו עד שלא נתמנו וחא"כ נתמנו הרי אלו כהדיוטות ר"ש אומר אם נודע להם עד שלא נתמנו חייבים ומשנתמנו פטורים** [2]איהו נשיא זה מלך שנאמר [2] מכל מצות ה' אלהיו [ה]שאין על גביו אלא ה' אלהיו: **גמ' מה"מ דתנו רבנן** [1] **אם הכהן המשיח יחטא** [ו](לאשמה) **פרט לקודמות** [ז](שיכול) והלא דין הוא ומה נשיא שמביא בשגגת מעשה אין מביא על הקודמות משיח שאין מביא אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה אינו דין שלא יביא על הקודמות לא אם אמרת בנשיא שכן אין מביא חטאתו משעבר תאמר במשיח שמביא חטאתו משעבר הואיל ומביא חטאתו משעבר יביא על הקודמות תלמוד לומר

ואח"כ חטא מביא פר חטא ואח"כ עבר ממשיחותו צריכא למימר משום דקתני גבי נשיא דכי עבר מנשיאותו ואח"כ חטא כהדיוט מייתי אהכי תני גבי משיח [ח][חטא ואח"כ עבר] מביא פר מנא ה"מ [ט]דתנו רבנן [1] והקריב על חטאתו מלמד שמביא חטאתו משעבר שיכול והלא דין הוא ומה נשיא שמביא בשגגת מעשה אין מביא חטאתו משעבר [ט]משיח שאין מביא בשגגת מעשה אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה [ט][לא] כ"ש תלמוד לומר והקריב על חטאתו משעבר ונייתי נמי נשיא מק"ו ומה משיח שאין מביא בשגגת מעשה מביא חטאת משעבר נשיא שמביא חטאת בשגגת מעשה אינו דין שמביא חטאתו משעבר תלמוד לומר [2] אשר נשיא יחטא כשהוא נשיא אין כשהוא הדיוט לא: **מתני' [ט]חטאו עד שלא נתמנו וחא"כ נתמנו הרי אלו כהדיוטות ר"ש אומר אם נודע להם עד שלא נתמנו חייבים ומשנתמנו פטורים** [2]איהו נשיא זה מלך שנאמר [2] מכל מצות ה' אלהיו [ט]שאין על גביו אלא ה' אלהיו: **גמ' מה"מ דתנו רבנן** [1] **אם הכהן המשיח יחטא** [ט](לאשמה) **פרט לקודמות** [ט](שיכול) והלא דין הוא ומה נשיא שמביא בשגגת מעשה אין מביא על הקודמות משיח שאין מביא אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה אינו דין שלא יביא על הקודמות לא אם אמרת בנשיא שכן אין מביא חטאתו משעבר תאמר במשיח שמביא חטאתו משעבר הואיל ומביא חטאתו משעבר יביא על הקודמות תלמוד לומר

מגבורו דזבין שהיו לפני הדבור אין מטמאין לאחר הדבור אלא אם כן לאו זיבות אחר הדבור: **פאמר בנגעי אדם שמטמאין באוגם.** כגון על ידי נפילה והכאה וכיוצא או ע"ש שד. והי"ה לנגעי בתים דמטמאו באוגם: **רבא אמר.** לא קשיא הא דקאמר ר"ש פרט לנגעי אוגסין כגון נגעי רוחות דע"י נפיחת שד ולא ע"י אדם וכי קתני תאמר בנגעים שמטמאין באוגם כגון ע"י הכאה וכיוצא: **רב פפא אמר.** כי אמר ר"ש פרט לנגעי אוגם ע"י כשפים דלא מטמו וכי קתני תאמר בנגעים דמטמאו באוגם כגון אלא ע"י כשפים: **ושב בנים החפצים.** דנעשה חפצי מן המלכות דכהדיוט דמי ואינו מביא שעיר ודלא כרבי יוסי דאמר לעיל בפרק הורה כהן משיח (דף ט.) מי שבא לידי עניות והאי נלטרע לא בא לידי עניות דגזר לידיה מיהא אימיה: **מלגו דעד השתא עבד טוב.** דשרלות עבדות הוא לו לפי שמוטל עליו עול רבים: **וסולפא.** סולת. ולהכי נקט בהדי פיתא סולת קמחא לפי שהפת מתעפש ואינו מתקיים כסולת: **ומעבר אם הספנים.** שכן דרך של ספנים לעשה הפורשין ליס רב המובל נותן עיניו [מ] [בלשון והכוכב מתהלך לדרום ורוחה] [נ] בכוכב אחד העומד לימינו או לשמאלו וכל זמן שרואה אותו כוכב לגדו אחד יודע שנהפכה הספינה ומייסרה לדרכה וכוכב שעולה אחת לשבעים שנה פעמים נראה בצפון ופעמים נראה בדרום וכשרב המובל נותן עיניו בו בצפון והספינה תהפך בדרום ורואהו לגדו אחר סבור שנהפכה הספינה ומייסרה אחר הכוכב והוא סבור ליישרה ומהפכה לדרך אחר וכן הוא מתעה את הספנים: **אמר לו אל לך.** חכמה יש בידך ואתה יורד לספינה לסחורה (עלן) [בשביל] מזונותיך כלומר ואתה צריך לירד לספינה לצורך מזונות: **נפן.** רבן גמליאל דעתו עליהם להושיבם בראש כדי שיהו מתפרנסים [מאותה] שרלה שיהן להם: **כמדומין אתם ששררה אני נותן לכם.** שלא באתם בשליחות ראשון שהייתם בורחים מן הגדולה:

עבדות

עין משפט
נר מצוה

ה א מיי' פט"ו מהל' שגגות הלכה י:
ו ב מיי' שם הל' ו:
ז ג מיי' פרק ב מהל' מחוסרי כפרה הל' ב:
ח ד מיי' פט"ו מהל' שגגות הל' ט:

רבינו חננאל

יחיד נשיא ומשיח בין בעבודת כוכבים בין בשאר מצו' צבור בעבודו' כוכבים מנ"ל [ב] אמר קרא ואם נפש: כדתניא רבי אומר לפי שמצינו בעבודת כוכבים שחלק הכתוב בין מרובין ליחידין מרובין בסייף לפיכך ממנם אבד פירוש אנשי עיר הנדחת. יחידין בסקילה לפיכך ממונם פלט יכול נחלוק בקרבנותיהם [ת"ל תורה אחת] פי' בשגגת מעשה לחודה בלא הוראה שוה דכל חד וחד בין יחיד בין רבים מייחי שעיירה. ופירשנו בפרק הא' של זו המסכת כי כל ישראל אם עשו בלא הוראה כל חד וחד מייתי קרבן יחיד והיינו דקא (סמיך) [משוי להו] הכא. אבל בענין הוראת ב"ד לא מיירי כלל: מתקיף לה רב חלקי' מהגרוניא. ס"א רב חייא מהגרוניא אלא טעמא דכתב רחמנא תורה אחת הא לאו הכי הוה אמינא חלוקין הן וכי שגגו רבים במעשה בלא הוראה קרבנם חלוק מהיחיד. דבר זה אי אפשר על הדעת שאין שום קרבן שיחייבו בו מאי נייתי פר צבור בשאר מצות הוא דמייתי ליה פירוש בהוראה. נייתו פר ושעיר צבור בעבודת כוכבים הוא דמייתו להו. פירוש בהוראה. לייתו שעיר. פי' דעדיף משעיירה. כדמפרש בספרא דשעירה לא אתיי' קרבן צבור. נשיא בשאר מצות הוא דמייתי ליה. פירוש בשגגת מעשה לחודיה. מאי אייתר לך שעיירה יחיד נמי קרבנו. ומהדרינן אצטריך סד"א צבור בעבודת כוכבים. פירוש בהוראה מייתו פר לעולה ושעיר לחטאת הני דעבוד בשגגת מעשה [לייתו אפכא] פירוש לייתו שעיר לעולה ופר לחטאת (וצבו') [א"נ] צריכין קרבן אחר ואין להם תקנה קמ"ל: אמר ברוך ראיתי שכתב רב האי גאון זצ"ל אנו אומרים כי מדרש רבי בענין תורה אחת לא יתכן שהרי חלק הכתוב בין מרובין ליחידים גם בקרבן עבודת כוכבים שהרי יחידים מביאין שעיירה וצבור שהן ב"ד מביאין פר לעולה ושעיר לחטאת. וכיון שפירש הכתוב וחלק לא הוה סלקא אדעתין שחייבין אנו לחלוק חלוקה אחרת כדי שיהא צריך לאשמעינן תורה אחת. ור' נסים ב"ר יעקב זצ"ל אתקפה ופירשה באנפא אחרינא כתבנוהי בתחלת פירוש דיבמות. ובין מר ובין מר לא עיילי סוגיא דשמעתא דלא סברי דאיכא הפרש ברבים בין הוראה בשגגת מעשה ובין מעשה לחודה ואי אפשר לדמויי קרבן צבור לעיר הנדחת. ג) דקרבן צבור לא אתי עד דעבדי רוב הקהל. ואפי' לר' יהודה ור' שמעון [עד דעבד שבט א'] וקים לן בתחילת סנהדרין בין לר' יאשיה בין לר' יונתן דכל השבט שהודה לא עבדינן יתיה עיר הנדחת. כמה פרכי איכא ג) (דבדידן למרי ליבא מאי) הוא והמכשלה הזאת תחת ידך 7) אקשי'

ט) גי' רבינו כתן כסגי' ביבמות ע"ש ומסר כמה מלות בדברי רבינו אחר מלת נפש. ב) עי' מי"ש כפ"ק דיבמות. ג) תולי ל"ל דבכגון דין למרי תלמודא. ד) עי' גיטין דף מג ומ"מ.

מסורת הש"ס

א) רש"ש, ב) מ"כ פ' ויקרא, ג) לעיל ז., ד) ר"ש בדפו"י, ה) תוספות מה., ו) [לעיל ט. לקמן יא.], ז) ר"ש מ"ז, ח) ר"ש מ"ז, ט) מ"כ פ' מצורע, י) בס"י תמורה אני, כ) [לעיל ט.], ל) [וקיקרא ה], מ) רש"ש [עי' בתוספ' גרסתותא], נ) [עי' רש"ש],

תורה אור השלם

1. אם הכהן המשיח יֶחֱטָא לְאַשְׁמַת הָעָם וְהִקְרִיב עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא פַּר בֶּן בָּקָר תָּמִים לַיְיָ לְחַטָּאת: ויקרא ד ג
2. אֲשֶׁר נָשִׂיא יֶחֱטָא וְעָשָׂה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֱלֹהָיו אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה בִּשְׁגָגָה וְאָשֵׁם: ויקרא ד כב
3. כִּי תָבֹאוּ אֶל אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם לַאֲחֻזָּה וְנָתַתִּי נֶגַע צָרַעַת בְּבֵית אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם: ויקרא יד לד
4. אָדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אוֹ סַפַּחַת אוֹ בֶהָרֶת וְהָיָה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ לְנֶגַע צָרָעַת וְהוּבָא אֶל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אוֹ אֶל אַחַד מִבָּנָיו הַכֹּהֲנִים: ויקרא יג ב
5. וַיְנַגַּע יְיָ אֶת הַמֶּלֶךְ וַיְהִי מְצֹרָע עַד יוֹם מוֹתוֹ וַיֵּשֶׁב בְּבֵית הַחָפְשִׁית וְיוֹתָם בֶּן הַמֶּלֶךְ עַל הַבַּיִת שֹׁפֵט אֶת עַם הָאָרֶץ: מלכים ב טו ה

מוסף רש"י

חטאו עד שלא נתמנו. נשיא ומשוח שהן לכהנים כשל יחיד, שהנשיא מביא שעיר ומשוח מביא פר (כתובות מה.). **הרי הן כהדיוטות.** כלומר כשעיר שמביא פר בהדיוטות. ופעיר שלא ע"ש שמתנה נופש לא נתמנה קרבנם (שם). **אם נודע להם עד שלא נתמנו.** דהוה ליה יודעה ומטאה כמד גופא, **חייבים.** כהדיוטות, **ומשנתמנו.** דהוה ליה מטאה בשעת קרבן יחיד ויודעה בשעת קרבן נשיא, **פטורים.** לגמרי (שם). **בשורה היא להם.** לפי שהקומיון תמוריים מטמוניות של זהב בקיות בתיהם כל מרבעים שנה שהיו ישראל ממדבר ועל ידי הגנבו נותן הבית ומוליאן (ויקרא יד לד).

תוספות הרא"ש

אשר נשיא יחטא יכול גזרה. משום דשני קרא בדיבורי' וכתיב אשר נשיא יחטא ולא כתיב אם נשיא יחטא כי היכי דכתיב אם הכהן המשיח יחטא בעי יכול שהכתוב מבשרך שעתידין (הנשיאות) [הנשיאים] לחטוא ת"ל יחטא דמשמע במקרה כמו יחטא דכתיב גבי כ"מ. ומתוך פרש"י ז"ל משמע שכתוב בספרים נאמר כאן יחטא ונאמר להלן יחטא. ואפ' אם ישנו בספרים אינה ג"ש ממש דתרוייהו צריכי למעוטי קודמות. אלא גלוי מלתא בעלמא דיחטא דהכא כמו יחטא דהתם. והאי דכתיב אשר כדדריש לקמן אשרי הדור שהנשיא מביא קרבן על שגגתו: (ואי) [ומי] כתיב קרא הכי לבשר על הרעה. אין [דכתיב] ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם בשורה היא להם. (אלא) [אלמא] אורחא דמלתא דקרא מרמז העתידים אפי' הרעה. ואע"ג דלא דמי כולי האי דאותה בשורה טובה היתה דאמרינן במדרש שהאמורים הטמינו אוצרותיהם בכותלי בתיהם ובמקום המטמון הביא הקב"ה צרעת כדי שיסתרו הכותלים וימצא המטמון: ונגעי אונסין לא מטמו והתניא וכו' עד תאמר ומשמע ליה לתלמודא שאין

המשיח יחטא חטא כשהוא משיח מביא כשהוא הדיוט אינו מביא ותניא נמי גבי נשיא כה"ג [2] אשר נשיא יחטא פרט לקודמות [ז](שיכול) והלא דין הוא ומה משיח שמביא חטאתו משעבר אינו מביא על הקודמות נשיא שאין מביא חטאתו משעבר אינו דין שלא יביא על הקודמות מה למשיח שכן אין מביא בשגגת מעשה תאמר בנשיא שמביא בשגגת מעשה הואיל ומביא בשגגת מעשה יביא על הקודמות תלמוד לומר אשר נשיא יחטא שחטא והרי הוא נשיא ולא שחטא ועודהו הדיוט: ת"ר אשר נשיא יכול גזרה ת"ל אם הכהן המשיח יחטא מה להלן לכשיחטא אף כאן לכשיחטא אמר מר יכול גזרה גזרה מהיכא תיתי אמרי אין אשכחן דכתיב [3] ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם בשורה היא להם שנגעים באים עליהם דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר פרט לנגעי אונסין לאו אמר רבי יהודה בשורה הכא נמי אימא גזרה היא הלכך כתיב אם ולרבי שמעון נגעי אונסין מי לא מטמו והא [ט]תניא [4] אדם כי יהיה מן הדבור ואילך והלא דין הוא טמא בזב ומטמא בנגעים מה זב מן הדבור ואילך אף נגעים מן הדבור ואילך לא אם אמרת בזב שכן [י]אין מטמא באונס תאמר בנגעים שמטמאין באונס תלמוד לומר אדם כי יהיה מן הדבור ואילך רבא אמר פרט לנגעי רוחות רב פפא אמר פרט לנגעי כשפים תנו רבנן אשר נשיא יחטא פרט לחולה משום דהוה ליה חולה אידחי ליה מנשיאותיה אמר רב אבדימי בר חמא [כ]פרט לנשיא שנצטרע שנאמר [5] וינגע ה' את המלך ויהי מצורע עד יום מותו וישב בבית החפשית ויותם בן המלך על הבית מדקאמר בבית החפשית מכלל דעד השתא עבד הוה כי הא דר' גמליאל ורבי יהושע הוו אזלי בספינתא בהדי דר' גמליאל הוה פיתא בהדי רבי יהושע הוה פיתא וסולתא שלים פיתיה דר' גמליאל סמך אסולתיה דרבי יהושע אמר ליה מי הוה ידעת דהוה לן עכובא כולי האי דאיתית סולתא אמר ליה כוכב אחד לשבעים שנה עולה ומתעה את (הספנות) [הספנים] ואמרתי שמא יעלה ויתעה [אותנו] אמר ליה כל כך בידך ואתה עולה בספינה א"ל עד שאתה תמה עלי [י]תמה על שני תלמידים שיש לך ביבשה רבי אלעזר חסמא ורבי יוחנן בן גודגדא שיודעין לשער כמה טפות יש בים ואין להם פת לאכול ולא בגד ללבוש נתן דעתו להושיבם בראש כשעלה שלח להם ולא באו חזר ושלח ובאו אמר להם כמדומין אתם ששררה אני נותן לכם

עבדות

לחלק בין נגעי אדם לנגעי בתים. והרמ"ה ז"ל הקשה מאי פריך מנגעי אדם לנגעי בתים הכא עניגא דקרא דכתיב ונתתי אני ולא שבא ע"י אונס. והכא מעניגא דקרא דכתיב כי יהיה דמשמע בכל ענין שיהיה. ועוד אי ס"ד דמעיקרא הוה ס"ל דנגעי אונסין דמטעם ר' שמעון בבתים קממעט להו. א"כ מאי סלקא דעתך לאוקמינהו. אי בנגעי רוחות וכשפים מאי קא פריך [הא] לא דמי האי אונס שמביא אדם בגרמותו לאונס אחר. וכ"ת דאפי' אי מוקמת ליה בנגעי רוחות וכשפים קשיא ליה. א"כ מאי משני רבא ור"פ בנגעי רוחות בנגעי כשפים. ופירש דס"ד מעיקרא דהני נגעי אונסין דממעט ר"ש לא בנגעי בתים קאמר דמשמע ליה לר"ש למדרש קרא ונתתי אני ממילא פרט לנגעי אונסין שלא באו ע"י המקום ב"ה בלבד אלא ע"י דבר אחר. ואם אינו ענין לנגעי בתים דס"ד דליכא מידי בנגעי בתים דלא הוה מחמת המקום שהרי אין בבית רוח חיים שיקבל חולאים ונגעים כמו בבשר ודם. וע"כ אי אתה מוצא בנגעי בתים אלא ע"י גזירת המקום. ולא שייך למעוטי בהו נגעי אונסין. וקרא ע"כ באם א"ע לנגעי בתים תנהו ענין לנגעי בני אדם. ומש"ה פריך מהך ברייתא. ותירצו רבא ור"פ דמשכחת שפיר נגעים בבתים שלא באו על ידי הקב"ה בלבד כגון נגעי רוחות וכשפים. (והכי) [ובבתים] ממעט ר"ש אבל באדם מטמא אפי' באונס: (ת"ש) [ת"ר] אשר נשיא יחטא פרט לחולה. כדמפרש שאם נצטרע וחטא אינו מביא שעיר לפי שעבר מנשיאותו והרי הוא כהדיוט. ופרש"י ז"ל דהך ברייתא דלא כריה"ג דלדידיה כיון דגזא דיזיה כדקאי קאי מחייב ולא דק דלענין עולה ויורד הוא דקאמר ר"י הגלילי דנשיא פטור משום דליתיה בדלות ועלה קמבעיא לה אם נצטרע אי מדחי דחי או מפטר פטר ופשט ליה דפטר לפרש"י ז"ל. אבל להביא שעיר אחר שחלה ועבר בהא [ט] (כ"א) מודו דלא כדתני לעיל אשר נשיא יחטא כשהוא נשיא אין כשאינו נשיא לא. ותנן נמי במתני' נשיא שעבר הרי הוא כהדיוט וליכא מאן דפליג. הרמ"ה ז"ל: **אש"ל** כל כך בידך ואתה עולה בספינה. פרש"י ז"ל כ"כ חכמה יש בידך ואתה יורד לסחורה לספינה בשביל מזונותיך. כלומר אתה צריך לירד בספינה בשביל מזונות. ולא נהירא דלא לנבונים עושר. ועוד דרוב יורדי ספינה הם עשירים בעלי סחורה. דמה לעניים צורך לילך בספינה ממדינה למדינה. וג"ל (כבר) [כ"כ] אתה יודע במוצאי הים וקורותיו ואתה יורד לספינה. וא"ל עד שתמה אתה עלי שלא הועילה חכמתי לי ליזהר ולכוין השנה שיעלו הכוכבים תמה על אלו חכמים גדולים שאין כל חכמתם מועילה להם ליטול עצה לעצמן להרויח אפילו כדי מזונותם בצמצום. הרמ"ה ז"ל: נתן דעתו להושיבם בראש. פירש רש"י כדי שיהיו מתפרנסים בשררה שיתן להם. ולא נהירא דלשון להושיבם בראש בישיבה משמע כדאמרינן בכתובות בשלהי פרק הנושא (דף קג:) דר"ח בר חמא יושב בראש. ובישיבה מאי פרנסה איכא. אלא משום דאשבחיהו רבי יהושע כולי האי אמר ראוים הללו לישב בראש ולמנותם פרנס על הצבור. הרמ"ה ז"ל:

ט) הוא ר"ש כל אדם ותולי ל"ל כ"ע:

י: כהן משיח פרק שלישי הוריות

עבדות אני נותן לכם. שהגרות עבדות היא לו לאדם לפי שמוטל עליו עול רבים: **אמר.** כמו אמרי: **צריך אתה נומר מהו דתיוט.** בתמיה. כלומר אם המלך שאין לבו כפוף מרגיש ומביא קרבן על שגגתו כ"ש שהציוטות מרגישין שלבם כפופים: **מהו על זדונו.** בתמיה. כלומר אם על שגגתו מרגיש כ"ש שמרגיש על זדונו וחזר בתשובה: **אאני הכא דאני קרא דבדוריה.** דבאידך כתיב אם כל עדת ישראל יטגו [2] אם הכהן המשיח [2] אם נפש [2] והכא כתיב אשר נשיא יחטא ולאי אשרי משמע: **אשריהם לצדיקים.** כלומר אשרי לצדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים שבעולם הבא בעולם הזה כלומר שמגיע אליהם לרשעים בעולם הזה כלומר שמגיע לצדיקים בעולם הזה כדרך שמגיע לרשעים בעוה"ב: **אוי.** כמו ווי. דהכא לא כתיב אשר דמשמע אוי להם לרשעים שמגיע אליהם טובות בעולם הזה כדרך שמגיע טובות לצדיקים בעולם הבא דרעה היא לרשעים כדכתיב ומשלם לשונאיו אל פניו וגו' (דברים ז): **לדיקים אי אלאי אדי עלמי מי סני לה.** מי שאוהב הוא להם [כלומר כלום רע להם] לצדיקים שאוכלים שני עולמות שיש להם טובה בעוה"ז ובעוה"ב: **אלא אמר רבא אשריהם לצדיקים שמגיע להם.** טובות כמעשה הרשעים שבעוה"ז שיש להם טובה כדכתיב ומשלם לשונאיו דכך מגיע לצדיקים בעוה"ז אשריהם שיש להם טובה בעולם הזה ובעוה"ב: **ואוי להם לרשעים שמגיע להם.** לרוח כמעשה הצדיקים שבעולם הבא בעולם הזה [דמשמע שבאים עליהם לרוח כמו שבאים על הצדיקים בעוה"ז] דהקב"ה עושה כדי לגבות [מוהם] מהצדיקים בעוה"ז כדי שיהא להם שכר טוב בעוה"ב דכך מצינו לרוח לרשעים בעוה"ז אוי להם שאין בעוה"ב לרוח לרשעים בעולם הזה ולא בעולם הבא: **אוקימתון מסכתא פלן.** כלומר יש לכם מסכתא סדורה בפיכם מסכתא פלוני ופלוני: **איעבריהו פורתא.** כלומר יש לכם עושר ואין לכם לגרות אחר מזונות ויש לכם פנאי לעסוק תדיר בתורה: **אמרו לו אין זונכן.** לכל חד וחד מינן קטינא דאחרא ומתגיינן מינה ברוותא: **קרי עלייהו אשריהם לצדיקים שמגיע אליהם למעשה הרשעים שבעוה"ז.** דאכלי לדיקים תרי עלמי: **לשם אחילה גסה.** שלא לשום מלוה אלא נתכוין לאוכלו לשם קנוח סעודה: **מי דמי אין קאמרינן חד דרך.** דזה ילך בה וזה יכשל בה: **והכא שני דרכים.** דלזה נזדמנה לו אשתו ולזה נזדמנה לו אחותו: **נפשע.** נמרד שמרד בו פשיעם ממנו: **מקרים עוז.** עוז כמו עז אדריכם כדכתיב אל זור חוזכתם (ישעיה נא): **שהגיל מדיים.** גיגו ודין בני ישראל כבריחים שנועלים שהחילוים אינם יכולין ליכנס לפנים וכך אין עמוני ומואבי יכולין להתערב בישראל לכתיב [2] לא יבא עמוני ומואבי: **לאחוב.** שלא עבירה יבקש נפרד: **זה לוט.** דכתיב ביה [2] ויפרדו איש מעל אחיו: **יפגלע.** כמו לפני המגלע (משלי יח) לשון גלוי: **סמר וגפה.** ונתכוונה לשום מלוה כדי להעמיד זרע מן הלדיקים כדכתיב [2] כי לאתה כי גדל שלה: **זמרי זינה.** ונתכוון לשם עבירה: מדקאמר גדולה עבירה לשמה ממלוה שלא לשמה מכלל דמלוה שלא לשמה גרועותא הוא והא אמר רב יהודה וכו': **אלא אימא גדולה עבירה לשמה.** כלומר לשום מלוה כמלוה שלא לשמה: **כין רגליה כרע נפל שכב כין רגליה כרע נפל באתר כרע שם נפל שדוה.** הרי שבעה: נתכוונה לשם מלוה כדי להתיש כחו ותהא יכולה להורגו: **מ"ב קרבנות.** ג"פ ז' מזבחות פר ואיל במזבח: **יצאה ממנו רות.** שיצא ממנה דוד שריוה להקב"ה בשירות ותשבחות (ברכות ז: כ"ב יד:): **דקרייה מואב.** משמע מאביה: גן

עבדות אני נותן לכם שנאמר [1] וידברו אליו לאמר אם היום תהיה עבד לעם הזה: ת"ר [2] אשר נשיא יחטא [3] אמר ריב"ז אשרי הדור שהנשיא שלו מביא קרבן על שגגתו אם נשיא שלו מביא קרבן צריך אתה לומר מהו הדיוט ואם על שגגתו מביא קרבן צריך אתה לומר מהו זדונו מתקיף לה רבא בריה דרבה אלא מעתה דכתי' [3] ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ובירבעם בן נבט דכתיב ביה [4] אשר חטא ואשר החטיא הכי נמי דאשרי הדור הוא שאני הכא דשני קרא בדבוריה דרש רב נחמן בר רב חסדא מאי דכתיב [5] יש הבל אשר נעשה על הארץ וגו' אשריהם לצדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים של עולם הבא בעולם הזה אוי להם לרשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים של עולם הבא בעולם הזה אמר רבא אטו צדיקי אי אכלי תרי עלמי מי סני להו אלא אמר רבא אשריהם לצדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים של עולם הזה בעולם הזה אוי להם לרשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים של עולם הזה בעולם הזה רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע אתו לקמיה דרבא אמר להו אוקימתון מסכתא פלן ומסכתא פלן אמרו ליה אין איעתריתו פורתא אמרו ליה אין דזבנן קטינא דארעא קרי עלייהו אשריהם לצדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים שבעולם הזה בעולם הזה [6] אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מאי דכתיב [6] כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם משל לשני בני אדם שצלו פסחיהם אחד אכלו לשום מצוה ואחד אכלו לשום אכילה גסה זה שאכלו לשום מצוה צדיקים ילכו בם זה שאכלו לשום אכילה גסה ופושעים יכשלו בם א"ל ריש לקיש רשע קרית ליה נהי דלא עביד מצוה מן המובחר פסח מי לא קאכיל אלא משל לשני בני אדם זה אשתו ואחותו עמו בבית וזה אשתו ואחותו עמו בבית אחד נזדמנה לו אשתו ואחד נזדמנה לו אחותו זה שנזדמנה לו אשתו צדיקים ילכו בם וזה שנזדמנה לו אחותו ופושעים יכשלו בם מי דמי אנן קאמרינן חדא דרך והכא שני דרכים אלא משל ללוט ושתי בנותיו הן שנתכוונו לשם מצוה צדיקים ילכו בם הוא שנתכוון לשם עבירה ופושעים יכשלו בם ודלמא הוא נמי לשם מצוה הוא מכוין א"ר יוחנן כל הפסוק הזה לשם עבירה נאמר [7] וישא לוט [8] ותשא אשת אדניו את עיניה את עיניו [9] ויאמר שמשון [וגו'] אותה קח לי כי היא ישרה בעיני ויראו [10] אותה שכם בן חמור את כל כסר הירדן [11] כי בעד אשה זונה עד ככר לחם כי כלה משקה [12] אלכה אחרי מאהבי נותני לחמי ומימי צמרי ופשתי שמני ושקויי והא מינם אנים תנא משום רבי יוסי בר רבי חוני למה נקוד על וי"ו שבקומה של בכירה לומר לך שבשכבה לא ידע אבל בקומה ידע ומאי ה"ל למעבד מאי דהוה הוה נפקא מינה דלפניא אחרינא לא איבעי ליה למישתי דרש [13] רבה מאי דכתיב [13] אח נפשע מקרית עוז ומדינים כבריח ארמון אח נפשע מקרית עוז זה לוט שפירש מאברהם ומדינים כבריח ארמון שהטיל מדינים בין ישראל לעמון שנאמר [14] לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' [15] דרש רבא ואיתימא ר' יצחק מאי דכתיב [15] לתאוה יבקש נפרד (ו)בכל תושיה יתגלע לתאוה יבקש נפרד זה לוט שנפרד מאברהם (ו)בכל תושיה יתגלע שנתגלה קלונו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות [16] דתנן עמוני ומואבי אסורין איסור עולם [16] ואמר עולא תמר זנתה וזימרי זינה תמר זנתה יצאו ממנה מלכים ונביאים זימרי זינה נפלו כמה רבבות מישראל [16] אמר רב נחמן בר יצחק גדולה עבירה לשמה מצוה שלא לשמה שנאמר [16] תבורך מנשים יעל אשת חבר הקיני מנשים באהל תבורך מאן [16] נינהו נשים באהל שרה רבקה רחל ולאה אינו [16] והאמר רב יהודה אמר רב [2] לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה אמר רבי יוחנן שבע בעילות בעל אותו רשע באותה שעה שנאמר [17] בין רגליה כרע נפל שכב וגו' והא קא מיתהניא מעבירה אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי אפילו טובתם של רשעים רעה היא אצל צדיקים [16] אמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה שבשכר מ"ב קרבנות שהקריב בלק הרשע זכה ויצתה ממנו רות דאמר רבי יוסי ברבי חנינא [16] רות בת בנו של עגלון בן בנו של בלק מלך מואב [16] א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מנין שאין הקב"ה מקפח אפילו שכר שיחה נאה מהכא דאילו בכירה דקרייה מואב אמר ליה רחמנא למשה [18] אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה מלחמה הוא

יאשם והא תאב לאכלו ואכל שלא לשם מצוה לימא ואחד אכלו שלא לשם מצוה. אלא נראה לפרש כפשוטו שאכלו לאחר שהיה שבע כ"כ שאינו נהנה כלל מאותה אכילה אע"פ שדרכו להיות נאכל על השובע היינו משום דכתיב למשחה כדרך שהמלכים אוכלים שמביאין התפוקין הטובים בקינוח סעודה לפי שכבר שבעו משאר מאכלים ונפשם קצה בהם אלא שנהנים ממאכלים הטובים באחרונה. אבל אין לאכול קדשים אחר השבע כ"כ שאין נפשם נהנה מהם שאין זה למשחה. ומ"מ פריך שפיר נהי דלא קא עביד מצוה מן המובחר פסח מיהא עביד דמקריא שפיר אכילה אע"פ שאינו נהנה מהם. והא דאמרינן האוכל אכילה גסה ביומ"כ פטור אלמא דלא מקריא אכילה כלל היינו כשהוא שבע כ"כ שמאכל כואב לו מרוב שבעו: **לתאוה יבקש נפרד זה לוט שנפרד מאברהם.** אע"פ שלא נפרד עד שאמר לו אברהם כיון שמריבה זו באה מחמת הרועים ה"ל למחות שלא יריבו עוד ללמדך שהיה תאב להפרידו וכיון שפחתה לו אברהם מיד נפרד ממנו ומתוך זה נתגלה קלונו שאם נשאר אצל אברהם לא בא תקלה זו ע"י. הרמ"ה ז"ל: **גדולה** עבירה לשמה מה שנבעלתה יעל לסיסרא לא להנאתה כיונה אלא לתשש כוחו שירדו ויהרגוהו אבל בעילות האמהות להנאתן הלכך קרי להו מצוה שלא לשמה:

א) [מוספתא דפ"ק פ"ז ה"כ], ב) מיר כב., ג) [במיר כב. מאמ' רבא], ד) מיר כב., ה) שם יומות עו:, ו) מיר כב., ז) [מיר כב. ע"ש], ח) [מסהדרין קה: ע"ש], ט) פסחים כ: מיר כב: סוטה כב: מו. מסהדרין קה: ערכין מז:, י) [נבמות קנ. מיר כג:], כ) [ל"ל גופא אמר רב יהודה כו' וכ"מ במיר.], ל) [מיר כב: ע"ש סוטה מז. ע"ש מסהדרין קה: ע"ש], מ) ב"ק לח:, נ) [ויקרא ד], ס) [דברים כגן, ע) [בראשית יג], פ) [בראשית יג].

תורה אור השלם

1. וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו לֵאמֹר אִם הַיּוֹם תִּהְיֶה עֶבֶד לָעָם הַזֶּה וַעֲבַדְתָּם וַעֲנִיתָם וְדִבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם דְּבָרִים טוֹבִים וְהָיוּ לְךָ עֲבָדִים כָּל הַיָּמִים:
מלכים א יב ז
2. אֲשֶׁר נָשִׂיא יֶחֱטָא וְעָשָׂה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֱלֹהָיו אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה בִּשְׁגָגָה וְאָשֵׁם:
ויקרא ד כב
3. וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן הַקֹּדֶשׁ יְשַׁלֵּם וְאֶת חֲמִישִׁתוֹ יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן אֹתוֹ לַכֹּהֵן וְהַכֹּהֵן יְכַפֶּר עָלָיו בְּאֵיל הָאָשָׁם וְנִסְלַח לוֹ: ויקרא ה טז
4. וַיִּתֵּן אֶת יִשְׂרָאֵל בְּגֹלֶל חַטֹּאות יָרָבְעָם אֲשֶׁר חָטָא וַאֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת יִשְׂרָאֵל: מלכים א יד טז
5. יֵשׁ הֶבֶל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יֵשׁ צַדִּיקִים אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵהֶם כְּמַעֲשֵׂה הָרְשָׁעִים וְיֵשׁ רְשָׁעִים שֶׁמַּגִּיעַ אֲלֵהֶם כְּמַעֲשֵׂה הַצַּדִּיקִים אָמַרְתִּי שֶׁגַּם זֶה הֶבֶל: קהלת ח יד
6. מִי חָכָם וְיָבֵן אֵלֶּה נָבוֹן וְיֹדֵעַ כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ וְצַדִּיקִים יֵלְכוּ בָם וּפֹשְׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם: הושע יד י
7. וַיִּשָּׂא לוֹט אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת כָּל כִּכַּר הַיַּרְדֵּן כִּי בֻלָּה מַשְׁקֶה לִפְנֵי שַׁחֵת יְיָ אֶת סְדֹם וְאֶת עֲמֹרָה כְּגַן יְיָ כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בֹּאֲכָה צֹעַר:
בראשית יג י
8. וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתְּשָׂא אֵשֶׁת אֲדֹנָיו אֶת עֵינֶיהָ אֶל יוֹסֵף וַתֹּאמֶר שִׁכְבָה עִמִּי:
בראשית לט ז
9. וַיֹּאמֶר לוֹ אֲבִיו וְאִמּוֹ הָאֵין בְּבְנוֹת אַחֶיךָ וּבְכָל עַמִּי אִשָּׁה כִּי אַתָּה הוֹלֵךְ לָקַחַת אִשָּׁה מִפְּלִשְׁתִּים הָעֲרֵלִים וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן אֶל אָבִיו אוֹתָהּ קַח לִי כִּי הִיא יָשְׁרָה בְּעֵינָי:
שופטים יד ג
10. וַיַּרְא אֹתָהּ שְׁכֶם בֶּן חֲמוֹר הַחִוִּי נְשִׂיא הָאָרֶץ וַיִּקַּח אֹתָהּ וַיִּשְׁכַּב אֹתָהּ וַיְעַנֶּהָ: בראשית לד ב
11. כִּי בְעַד אִשָּׁה זוֹנָה עַד כִּכַּר לֶחֶם וְאִשַּׁת אִישׁ נֶפֶשׁ יְקָרָה תָּצוּד: משלי ו כו
12. כִּי זָנְתָה אִמָּם הֹבִישָׁה הוֹרָתָם מֹאֲבָ אֲשֶׁר אָלְכָה אַחֲרֵי מְאַהֲבַי נֹתְנֵי לַחְמִי וּמֵימַי צַמְרִי וּפִשְׁתִּי שַׁמְנִי וְשִׁקּוּיָי: הושע ב ז
13. אַח נִפְשָׁע מִקִּרְיַת עוֹז וּמִדְיָנִים כִּבְרִיחַ אַרְמוֹן: משלי יח יט
14. לֹא יָבֹא עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי בִּקְהַל יְיָ גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא יָבֹא לָהֶם בִּקְהַל יְיָ עַד עוֹלָם: דברים כג ד
15. לְתַאֲוָה יְבַקֵּשׁ נִפְרָד בְּכָל תּוּשִׁיָּה יִתְגַּלָּע: משלי יח א
16. תְּבֹרַךְ מִנָּשִׁים יָעֵל אֵשֶׁת חֶבֶר הַקֵּינִי מִנָּשִׁים בָּאֹהֶל תְּבֹרַךְ:
שופטים ה כד
17. בֵּין רַגְלֶיהָ כָּרַע נָפַל שָׁכָב בֵּין רַגְלֶיהָ כָּרַע נָפָל בַּאֲשֶׁר כָּרַע שָׁם נָפַל שָׁדוּד: שופטים ה כז
18. וַיֹּאמֶר יְיָ אֵלַי אַל תָּצַר אֶת מוֹאָב וְאַל תִּתְגָּר בָּם מִלְחָמָה כִּי לֹא אֶתֵּן לְךָ מֵאַרְצוֹ יְרֻשָּׁה כִּי לִבְנֵי לוֹט נָתַתִּי אֶת עָר יְרֻשָּׁה: דברים ב ט

תוספות הרא"ש

ואחד אכלו אכילה גסה. פרש"י ז"ל [לשם אכילה גסה] שלא נתכוון לאכלו לשם מצוה אלא נתכוון לאכול בקנוח סעודה (לשם אכילה גסה). ופירושו אינו מובן דבמאי פשע אי במה שאכל בקנוח סעודה זו היא עיקר מצותו שיהא נאכל על השבע. ועוד מאי דקאמר לשם אכילה גסה אם הוא שבע כ"כ שהאכילה גס היא לו מה לו להזהיר לשם אכילה גסה. ואם הוא תאב לאכלו ואכל שלא לשם מצוה לימא ואחד אכלו שלא לשם מצוה. אלא נראה לפרש כפשוטו שאכלו לאחר שהיה שבע כ"כ שאינו נהנה כלל מאותה אכילה אע"פ שדרכו להיות נאכל על השובע היינו משום דכתיב למשחה כדרך שהמלכים אוכלים שמביאין התפוקין הטובים בקינוח סעודה לפי שכבר שבעו משאר מאכלים ונפשם קצה בהם אלא שנהנים ממאכלים הטובים באחרונה. אבל אין לאכול קדשים אחר השבע כ"כ שאין נפשם נהנה מהם שאין זה למשחה. ומ"מ פריך שפיר נהי דלא קא עביד מצוה מן המובחר פסח מיהא עביד דמקריא שפיר אכילה אע"פ שאינו נהנה מהם. והא דאמרינן האוכל אכילה גסה ביומ"כ פטור אלמא דלא מקריא אכילה כלל היינו כשהוא שבע כ"כ שמאכל כואב לו מרוב שבעו: **לתאוה** יבקש נפרד זה לוט שנפרד מאברהם. אע"פ שלא נפרד עד שאמר לו אברהם כיון שמריבה זו באה מחמת הרועים ה"ל למחות שלא יריבו עוד ללמדך שהיה תאב להפרידו וכיון שפחתה לו אברהם מיד נפרד ממנו ומתוך זה נתגלה קלונו שאם נשאר אצל אברהם לא בא תקלה זו ע"י. הרמ"ה ז"ל: **גדולה** עבירה לשמה מה שנבעלתה יעל לסיסרא לא להנאתה כיונה אלא לתשש כוחו שירדו ויהרגוהו אבל בעילות האמהות להנאתן הלכך קרי להו מצוה שלא לשמה:

ל) גי' רבינו נסונה. מ) וכ"כ בתוס' הרא"ש. נ) זה לא נמצא שם בהגהיה רק בכריתות דף כ"ז ע"ב יגפיגן בג"ש מלות מחטאת אלב דאין לאסם תלוי בה אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת ואולי כוונת רבינו דאף דגופא יגפיגן בג"ש מחטאת יחיד מ"מ יגפיגן בג"ש לאסם תלוי משום דמזמיס שם דדבר אלמד בג"ש אחוב ומלמד בג"ש ועדיין צ"ע.

מוסף רש"י

אשרי הדור שהנשיא שלו מביא קרבן על שגגתו. שיתן לב להביא כפרה על שגגתו, קל וחומר שמתחרט על זדונותיו (ויקרא ד כב). **לשם אכילה גסה.** מתחת תאוה שאכלו כרעבון (מיר כג.). **אגן קאמרינן חדא דרך.** דבחד דרך הולך אחד ואכל אחד, **והכא שני דרכים.** אמצעו ואחותו, לזה שמשה מדמה לו אשתו ולזה אחותו (שם). **כל הפסוק הזה לשם עבירה נאמר.** ולכך לא אתה יכול לדון לכף זכות (שם). **זה לוט שפירש מאברהם.** לא נפשע זה לוט שנקרא לא לאברהם כדכתיב (בראשית יג) כי אנשים אחים אנחנו, מקרית עוז זה אברהם דכתיב (ישעיה נא) הביטו אל צור חוצבתם. **ומדינים כבריח ארמון.** כשבא שהטיל מריבה בינו ובין אברהם, כדכתיב אל נא תהי מריבה, גרש לו שנפרדו זה מזה ועשו זה כעגל זה כבריחים שעושין לארמון, שאין החיצונים יכולים להיכנס בתוכו, כן נעשו עמונים ומואבים שאינן מוזהרין לבא בקהל ישראל, כדכתיב כי יבא עמוני ומואבי (שם כג.). **לתאוה יבקש נפרד.** לדבר עבירה יבקש מי שנפרד, ואחיו לא לוט שנפרד מעל אברהם, כדכתיב (בראשית יג) ויפרדו איש מעל אחיו, ומסיר ליה ויפע לוט מקדם, שהוא נפרד מחילה (שם). **בכל תושיה יתגלע.** בכל תחבולות שלו נתגלע קלונו בשני מורות, דמורה נקלקת מוסיף, דכתיב (ישעיה כח) הפליא עצה הגדיל תושיה, מורה שבכתב ומורה שבעל פה, דמורה שבכתב בשני כנסיות, כדכתיב לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה', בתורה שבעל פה בשני מדרשות, כדתנן עמוני ומואבי אסורין איסור עולם. **מלכים ונביאים.** מלכים מדוד ועכיותיו מיעביה, כדאמר מר (סוטה י.) אמון ומנשה אחיה היו, וגמירי כל מקום שהזכיר הכתוב נביא ושם אביו נביאות מיזוג שהוא נביא בן נביא (מיר שם). **גדולה עבירה לשמה.** כלומר לשם מצוה (שם). **תבורך מנשים יעל.** כלומר כאותן נשים שמביאין בהן שעשו מצות שלא לשמה ובסולן נאמר בהן אהל (שם). **תבורך.** על שעשתה עבירה לשמה כדי להתיש כחו של אותו רשע כדי שתהא יכולה להורגו (שם). **שרה רבקה רחל ולאה.** שרה ורבקה דכתיב ויבינקה אחיה אבינו שרה אמו וגו' רחל ולאה דכתיב ויפא אל אביו ויאמר הנה נא בתי רחל בא אתה עמי, בכתיב אל בא אל אחיה בלא לאה ויבא בתיהל רחל (סנהדרין קה:) **לו:** שרה רחל ולאה שאמרו לבעליהן לבא אל שפחתן ולא לשם מצוה אלא כדי שתתקבלות זו מזו, רחל בשאחותה ושרה ולאה בתמנות, וסולן נאמר בהן אהל כדכתיב קלחי (מיר שם). **שמתוך שלא לשמה בא לשמה.** אלמלא דמלוה שלא לשמה השיבי לדיני מלוה היא מבינה, ואת אמרת בעבירה לשמה גדולה שיתנה (שם). **אימא במצוה שלא לשמה.** שמתיון שוות (שם). **שבע בעילות.** מין כרעיה ופילה ושיכנה אית בהו שבע בהמי קרא (שם). **בין רגליה.** בין ירכותיה שבא עליה מיקרא ומתכוונה כדי לייגעו (יבמות קג.). **דעה היא אצל צדיקים.** שמוגאים הרשעים וקלה נפש לדיק בהנאתן, הלכך לאו הנאה היא (שם) **לו:** דהטיל בה אותו רשע זוהמא, דאמר מר (יבמות קג.): כשעה שבא נתן כו' (מיר שם). **מ"ב קרבנות.** משבע מזבחות שערך בג' מקומות ושל כל אחד ואחד העלה פר ואיל, שהם ז"ל לכל מעמד ומעמד, וג' פעמים י"ד עולין מ"ב, וקרבנותיו של בלק הוו שלא לשם מלוה (שם). **יצאה ממנה** בשירות ותשבחות (שם) **לו:** שיצאה ממנה דוד ושלמה שהרגו להקריב קרבנות (סוטה מז.). **דקרייה מואב.** לשון פרילות, שהוא מלאיב (ב"ק לח:).

כן עמי. בלשון נקיה הוא דלא רצתה להודיע דמאניה נתעברה: **אמר אל אלוהים ואל תפגר בם.** ומדלא כתיבא בהו מלתמה ס"מ דאפילו בערא לא ליעבד להם. ולא עוד אפילו בכירה דקרייתיה אב הכתוב פירסמה **ולכתיב** (בראשית יט) **ותשכב את אביה ובנעיריה כתיב ותשכב עמו** [ג]:

וקדמתה אחרבע דורות. פירש"י עובד יפי דוד שלמה ואילו בעירה לא הוה בישראל עד רחבעם בן שלמה דהוה ליה מנעמה העמונית: **פ"ר ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ.** ולא כל ע"ה פרט למשיח דמשמע דלא יביא כשבה או שעירה כיחיד: **למה לי מעם הארץ.** למעוטי הני הלא כבר יצא משיח מכלל יחיד לידון בפר ונשיא יצא מכלל יחיד לידון בשעיר: **שיכול.** כלומר אילו לא נאמר מעם הארץ הייתי אומר משיח על העלם דבר פר ועל שגגת מעשה לחודיה יביא כשבה או שעירה כהדיוט: **פ"ל מעם הארץ פרט למשיח.** אלימא מביא בשגגת מעשה לחודיה כלל והיינו דקתמרן בפרק לעניל (דף ז:) יצא משיח שאין חטאתו בשגגה **דהיינו בשגגת מעשה: אלא נשיא הא בשגגת מעשה הוא מייתי.** ומאי קא ממעטו דקאמר מעם הארץ פרט לנשיא: **פ"ד אמינא.** הואיל ומטא כשהוא הדיוט ייתי כשבה או שעירה כהדיוט: **קמ"ל.** מעם הארץ פרט לנשיא דאינו מביא כשבה או שעירה: **אלא לרבנן דאזלי בתר חטאה.** ומייתי ולאי כשבה או שעירה כלתנן [ב] חטאו עד שלא נתמנו ואח"כ נתמנו הרי אלו כהדיוטות: **מאי איכא למימר.** דממאי קא ממעטו לנשיא דקתני פרט לנשיא: **פ"ד אמינא נלטרף.** תני זיל בתרא דנשיא בכה"ג לאו בכלל חיובא דשעיר הוה ואצטריך ליה למעוטי מדין הדיוט דסד"א לייתי כשעת ידיעה. ואע"ג דחטא עד שלא נתמנה ונתמנה ונודע לו לא אזיל ר"ש בתר ידיעה להביא שעיר אע"ג דליכא קרא למעוטי אלא מסברא הוה דאית ליה [הכין] הכא (ה"ג) צריך קרא דהיכא דהוה חטאה וידיעה בתרי גווני מסתבר טפי דילך אחר ידיעה הגורמת הבאת קרבן להשוות קרבן זה לרוב צבור כגון אכל כשהוא נשיא ועבר ונודע לו דסד"א ניזל בתר ידיעה להביא כשבה או שעירה כרוב צבור להכי אצטריך קרא למעוטי. אבל אכל כשהוא הדיוט ונתמנה ונודע לו מסברא לא אזלי' בתר ידיעה להביא קרבן נשיא. אלא לרבנן דאזלי בתר חטא דתנן כהן המשיח שחטא ואחר כך עבר ממשיחתו וכן נשיא שחטא ואח"כ עבר מנשיאתו משיח מביא פר ונשיא מביא שעיר מאי איכא למימר כיון דנשיא בכלל חיובא דשעיר ל"ל למעוטי לנשיא ממעוטא דעם הארץ והלא כבר יצא נשיא לידון בשעיר. הב"ע שאכל חצי זית חלב כשהוא נשיא ועבר והשלימה בכדי אכילת פרס ונודע לו מהו דתימא כיון דלא השלים השעור כשהוא נשיא לא קרינן ביה אשר נשיא יחטא לצטרף חצי זית קמא בהדי חצי זית בתרא וליתי כשבה או שעירה כרוב צבור (דאיכא) [דליכא] למפרך והלא כבר יצא נשיא לידון בשעיר דבכה"ג לא יצא לידון בשעיר קמ"ל דפטור אף מכשבה או שעירה. וגירסא זו נראה עיקר דאמר [ו] נשיא יחטא משמע דאתי למעוטי כשאכל כשהוא נשיא וללישנא קמא במאי דבעי למימר מעיקרא אכל כשהוא הדיוט. ועוד דמסתברא דהא דאזיל ר"ש בתר ידיעה מסברא ידע ליה ולאו מקרא מדלא מייתי האי קרא למדרש טעמיה דר"ש: **ואיזה** מומר דבסתמא הוה מין אוכל נבלות כו'. פרש"י ז"ל כיון דאוכל דברים שאין הגוף נהנה בו וקשה תינח נבלות דאיכא למוקי בנבלות מוסרחות אבל [ובפרש"י ז"ל לא הזכיר טרפות משמע דל"ג ליה (ברש"י שלנו כתוב טרפות). אלא יי"נ מאי איכא למימר. ומיהו יי"נ איכא לאוקמי ביין שנתנסך לעבודת כוכבים ולאו משום דאין הגוף תאב לו אלא כיון דפקר כולי האי לשתות יין שנתנסך לעבודת כוכבים. ומיהו קשה אפילו בנבלות סרוחות שקצים ורמשים אמאי הוי מין הא קתני לקמן אכל פרעוש אחד כו' אע"ג דאין הגוף מתאוה לו. וי"ל דלא אכל אלא פ"א כדקתני אכל פרעוש אחד דנפשו חומדת לטעום כל דבר ואפי' דבר איסור. אבל הכא דאתפקר כולי האי לאכול נבלות וטרפות תדיר בדבר

מסורת הש"ס

א) מיר כג: ב"ק לח: ע"ש, ב) ס"כ ס' ויקרא, ג) זבחים יב: כריתות ז. סנהדרין מז., ד) חולין ה: [נכת סנ.] יומא פ. לעיל ה., ה) נכ"מ: [נמשומר, וכן לקמן], ו) [נכוטות כו:], ז) [תוספתא פרק ה], ח) [ל"ל ר' יוסי בר' יהודה אומר], ט) בדפוס וויטלינ"ל הגירסא מין, וכן לקמן, י) [עי' תוס' בכורות לז. ד"ה ויין נסך וע"ע תוספות בע"ז כו: שמפרשו נכילה שמתה מתמת חולי וטרפה שנשברה מפרקתה שמתה וטולמת ולישה כאו' נאכלה ע"ש ד"ה ומד אמר], כ) ע"ז סו:, ל) ס"כ ס' ויקרא, מ) "ולא עוד וכו' עמוי' ליתא בכ"ל, נ) [לעיל י.], ס) בכ"מ: [נמשומר, וכן לקמן], ע) בכ"מ: מין, וכן לקמן, פ) בכ"מ נוסף: ומוריקין אותו לנבור, צ) בדפוס וויטלינ"ל הגירסא מין, ק) בכ"מ נוסף ומוריקין אותו לנבור,

תוספות הרא"ש

הבא ב"ע כגון שאכל חלב כשהוא הדיוט ונתמנה ואח"כ נודע לו מהו דתימא נייתי כשבה או שעירה קמ"ל תינח לר"ש דאזיל בתר ידיעה הלכך פטור אלא לרבנן דאזלי בתר חטאה גרידא אמאי פטור. הב"ע שאכל חצי זית חלב כשהוא הדיוט ונתמנה והשלימו בכדי אכילת פרס מהו דתימא נייתי כשבה או שעירה דצרף אכילה בתרייתא בהדי אכילה קמייתא קמ"ל. ואיכא גירסא אחרת בספרים הב"ע כגון שאכל כזית חלב כשהוא נשיא ועבר ואח"כ נודע לו מהו דתימא נייתי כשבה או שעירה קמ"ל. תינח לר"ש דאזיל בתר ידיעה הלכך לא יכול למפרך והלא כבר יצא נשיא לידון בשעיר דנשיא בכה"ג לאו בכלל חיובא דשעיר הוה ואצטריך ליה למעוטי מדין הדיוט דסד"א לייתי כשעת ידיעה. ואע"ג דחטא עד שלא נתמנה ונתמנה ונודע לו לא אזיל ר"ש בתר ידיעה להביא שעיר אע"ג דליכא קרא למעוטי אלא מסברא הוה דאית ליה [הכין] הכא (ה"ג) צריך קרא דהיכא דהוה חטאה וידיעה בתרי גווני מסתבר טפי דילך אחר ידיעה הגורמת הבאת קרבן להשוות קרבן זה לרוב צבור כגון אכל כשהוא נשיא ועבר ונודע לו דסד"א ניזל בתר ידיעה להביא כשבה או שעירה כרוב צבור להכי אצטריך קרא למעוטי. אבל אכל כשהוא הדיוט ונתמנה ונודע לו מסברא לא אזלי' בתר ידיעה להביא קרבן נשיא. אלא לרבנן דאזלי בתר חטא דתנן כהן המשיח שחטא ואחר כך עבר ממשיחתו וכן נשיא שחטא ואח"כ עבר מנשיאתו משיח מביא פר ונשיא מביא שעיר מאי איכא למימר כיון דנשיא בכלל חיובא דשעיר ל"ל למעוטי לנשיא ממעוטא דעם הארץ והלא כבר יצא נשיא לידון בשעיר. הב"ע שאכל חצי זית חלב כשהוא נשיא ועבר והשלימה בכדי אכילת פרס ונודע לו מהו דתימא כיון דלא השלים השעור כשהוא נשיא לא קרינן ביה אשר נשיא יחטא לצטרף חצי זית קמא בהדי חצי זית בתרא וליתי כשבה או שעירה כרוב צבור (דאיכא) [דליכא] למפרך והלא כבר יצא נשיא לידון בשעיר דבכה"ג לא יצא לידון בשעיר קמ"ל דפטור אף מכשבה או שעירה. וגירסא זו נראה עיקר דאמר [ו] נשיא יחטא משמע דאתי למעוטי כשאכל כשהוא נשיא וללישנא קמא במאי דבעי למימר מעיקרא אכל כשהוא הדיוט. ועוד דמסתברא דהא דאזיל ר"ש בתר ידיעה מסברא ידע ליה ולאו מקרא מדלא מייתי האי קרא למדרש טעמיה דר"ש: **ואיזה** מומר דבסתמא הוה מין אוכל נבלות כו'. פרש"י ז"ל כיון דאוכל דברים שאין הגוף נהנה בו וקשה תינח נבלות דאיכא למוקי בנבלות מוסרחות אבל [ובפרש"י ז"ל לא הזכיר טרפות משמע דל"ג ליה (ברש"י שלנו כתוב טרפות). אלא יי"נ מאי איכא למימר. ומיהו יי"נ איכא לאוקמי ביין שנתנסך לעבודת כוכבים ולאו משום דאין הגוף תאב לו אלא כיון דפקר כולי האי לשתות יין שנתנסך לעבודת כוכבים. ומיהו קשה אפילו בנבלות סרוחות שקצים ורמשים אמאי הוי מין הא קתני לקמן אכל פרעוש אחד כו' אע"ג דאין הגוף מתאוה לו. וי"ל דלא אכל אלא פ"א כדקתני אכל פרעוש אחד דנפשו חומדת לטעום כל דבר ואפי' דבר איסור. אבל הכא דאתפקר כולי האי לאכול נבלות וטרפות תדיר בדבר

ל) מוי"ל מחטא מעם הארץ ולא נשיא כו': מ) כ"ה נכ"מ ש"י: נ) עי' רא"ש פ"ע דנדה סי' מ:

תוספות הרא"ש

הוא"ל ונדחה. הקרבן כשסמיר דמו, דאין מקבלין קרבן מן המומרים כדתניא מעם הארץ פרט למומר (סנהדרין מז.). **מעם הארץ.** מעם ולא כל עם, וגבי חטאת כתיב נפש על הסוגיא (חולין הנ.). **פרט למומר.** דאינו ממביא קרבן על שגגתו דאין מקבלין ממנו (לעיל ב.). **ר"ש בר יוסי אומר.** מקבלן אתה לומר, **אשר לא תעשינה בשגגה ואשם.** ומקיר ליה מ' הוהיע מלוי חטאתו אשר חטא וכביל אשמו, דמשמע אשר לא תעשינה אם היה יודע שהוא אסור, ושגגה היתה לו וחטא ואשם הוא יביא (חולין הנ:) משמע שאינו יודע לא עשה אבל בשגגה עשה ואשם (יומא פ.). **השב מודיעתו.** הפוכה ונגלל מתחלה ואין עובר אם היה יודע שהוא אסור, ובתו"כ נכתב היושב, אשם היה יודע שהוא אסור אבל היה יושב ומבטל מעבירה זו (חולין הנ:). **לתאבון.** כשאין לבם בשר, אבל אינו מופקר לאיות איסור ואיתר לפניו לבטיל היתר ולאבטל איסור ואם עושין כן זה להכעיס (עי"ז כו:).

רבינו חננאל

ויורד וה"ה למשיח ונשיא כיוצא בהן דברי ר' יוסי הגלילי. רבי עקיבא אומר נשיא חייב בכלן חוץ משמיעת הקול שהמלך לא מעיד ולא מעידין לו. כדמפרש בסנהדרין. וטעמיה דר' עקיבא במשיח מפרש במתניתא: מאי טעמא דר' יוסי הגלילי. פירוש בנשיא. אמר רב המנונא אמר קרא גבי שמיעת קול וכטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו. והיה כי יאשם לאחת מאלה. כל שישנו באחת כלומר דמצווה על כל אחת ואחת ישנו (בכללן) [בכולן] נשיא הואיל ואינו בשמיעת הקול אינו באחרות. ודחינן אימא מתחייב באחת אע"פ שאינו מתחייב בכולן אלא טעמא דר' יוסי הגלילי מהכא. דתניא ר' ירמיה אומר נאמר ואם לא תגיע ידו ונאמר ואם לא תשיג ידו. מי שבאין לידי עניות ועשירות בנשיא הוא אומר מכל מצות:
(והשאר חסר חבל על דאבדין)

תוספות הרא"ש (המשך)

שאין הגוף נהנה ודאי מין הוא. הרמ"ה ז"ל] ג): **רבי** יהודה אומר אף (על הכלאים) [הלובש כלאים] פרש"י ז"ל דאריש קאי ואמר אף הלובש כלאים כמו אוכל חלב. והרמ"ה ז"ל פירש דאסיפא קאי [דהלובש כלאים בסתמא הוי מין כיון דלית ביה הנאה טפי מבשאר בגדים. ומסתברא כפרש"י ז"ל]; כלאים דרבנן כגון לבדים שהן שוע ואינו טווי וארוג דמדאורייתא לא הוה כלאים עד שיהא שוע כל אחד לבד וטווי כל אחד לבד ונו' דהיינו שזור כל אחד לבד ואח"כ אורגו יחד. כפר"ת ועיקר ד): ת"ר יכול נשיא שבט כנחשון בן עמינדב ת"ל מכל מצות ה' אלהיו ולהלן הוא אומר למען ילמד ליראה את ה' אלהיו. הך ברייתא מפרשה למתניתין דקתני איזהו נשיא זה מלך שנאמר מכל מצות ה' [אלהיו] שאין גביו אלא ה' אלהיו. דלא תימא ממשמעות קרא דריש קמ"ל דלא דטובא קראי כתיבי ה' אלהיו ה' אלהיך אלהיכם ואחד מלך ואחד הדיוט במשמע. אלא מגזירה שוה דפרשת מלך קדריש:

הוא דלא הא צעורי צערינהו ואילו צעירה דקרייה בן עמי א"ל [1] אל תצורם ואל תתגר בם כלל אפילו צעורי לא [ה] א"ר חייא בר אבין א"ר יהושע בן קרחה לעולם יקדים אדם לדבר מצוה שבשכר לילה אחת שקדמה בבירה לצעירה זכתה וקדמתה ארבע דורות למלכות [ו] תנו רבנן [2] מעם הארץ פרט למשיח מעם הארץ פרט לנשיא והלא כבר יצאו משיח לידון בפר נשיא לידון בשעיר שיכול משיח על העלם דבר עם שגגת מעשה מביא פר על שגגת מעשה לחודיה מביא כשבה ושעירה ת"ל מעם הארץ פרט למשיח מעם הארץ פרט לנשיא תינח משיח אלא נשיא בשגגת מעשה הוא דמייתי אמר רב זביד משמיה דרבא הכא במאי עסקינן כגון שאכל כזית חלב כשהוא הדיוט ונתמנה ואח"כ נודע לו סלקא דעתך אמינא נייתי כשבה או שעירה קמ"ל הניחא לר"ש דאזל בתר ידיעה אלא לרבנן דאזלו בתר חטאה מאי איכא למימר אלא אמר רב זביד משמיה דרבא הכא במאי עסקינן [א]כגון שאכל חצי כזית חלב כשהוא הדיוט ונתמנה והשלימו ואח"כ נודע לו סלקא דעתך אמינא נצטרף ונייתי כשבה או שעירה קמ"ל [ב]בעא מיניה רבא מרב נחמן נשיאות מהו שתפסיק היכי דמי כגון שאכל חצי כזית חלב כשהוא הדיוט ונתמנה ועבר והשלימו התם הוא דלא מצטרף דאכליה פלגא כשהוא הדיוט ופלגא כשהוא נשיא אבל הכא דאידי ואידי כשהוא הדיוט אכליה מצטרף או דלמא לא שנא מאי תפשוט ליה מהא [ג] דאמר עולא א"ר יוחנן [ד]אכל חלב והפריש קרבן והמיר וחזר בו הואיל ונדחה ידחה הכי השתא מומר דלאו בר אתויי קרבן הוא האי בר אתויי קרבן הוא בעא מיניה רבי זירא מרב ששת אכל בספק חלב כשהוא הדיוט ונתמנה ונודע לו על ספקו מהו אליבא דרבנן דאזלי בתר חטאה לא תבעי לך [ה]דמייתי אשם תלוי אלא כי תבעי לך אליבא דרבי שמעון מדאשתני לודאי אשתני לספק או דלמא כי אשתני לודאי דאשתני קרבן דידיה אבל הכא דלא אשתני קרבן דידיה אימא לייתי אשם תלוי תיקו [ו]ת"ר מעם הארץ [ז]פרט למומר [ח]ר"ש בר יוסי אומר משום ר"ש [3] אשר לא תעשינה בשגגה ואשם [ט]השב בידיעתו מביא קרבן על שגגתו לא שב בידיעתו אינו מביא קרבן על שגגתו מאי בינייהו א"ר המנונא מומר לאכול חלב ומביא קרבן על הדם איכא בינייהו מ"ס כיון דמומר לאכול חלב לדם נמי מומר הוי ומ"ס [י]לדם מיהא שב בידיעתו הוא והא רבא אמר דכולי עלמא מומר לאכול חלב לא הוי מומר לדם אלא הכא באוכל נבלה לתאבון ונתחלף לו בשומן ואכלו קמיפלגי מר סבר [י]כיון דלתאבון אכיל במזיד מומר הוא ומ"ס כיון דאילו אשכח דהיתרא לא אכל דאיסורא לאו מומר הוא תנו רבנן [כ]אכל חלב זהו מומר ואיזהו מומר אכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים ושתה יין נסך [מ]רבי יהודה אומר אף הלובש כלאים אמר מר אכל חלב זהו מומר ואיזהו מומר אוכל נבילות כו' מאי קאמר אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ה"ק [נ]אכל חלב לתאבון הרי זה מומר [ס]להכעיס הרי זה [ע]צדוקי ואיזהו מומר דבסתמו צדוקי הוי אומר אוכל [פ]נבילה וטריפה שקצים ורמשים ושתה יין נסך רבי יוסי ברבי יהודה אומר [צ]אף הלובש כלאים מאי בינייהו איכא בינייהו כלאים דרבנן מר סבר מדאורייתא הוי מומר דרבנן לא הוי מומר ומר סבר כלאים כיון דמפרסם אסוריה אפי' בדרבנן הוי מומר [ק]פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר לתאבון מומר להכעיס צדוקי וחד אמר להכעיס נמי מומר אלא איזהו צדוקי [ל]כל העובד עבודת כוכבים מיתיבי אכל פרעוש אחד או יתוש אחד ה"ז מומר והא הכא דלהכעיס הוא וקא קרי ליה מומר התם דאמר אטעום טעם דאיסורא: ואיזהו נשיא זה מלך כו': [ר]תנו רבנן נשיא יכול נשיא שבט כנחשון בן עמינדב ת"ל [3] מכל מצות ה' אלהיו ולהלן הוא אומר [4] למען ילמד ליראה את ה' אלהיו

מה

קרבן דיליה דכסהוא הדיוט מביא כשבה או שעירה והשתא כי נתמנה משיח מביא פר ונשיא מביא שעיר: **אלא הכא.** כי נודע לו על ספק דנודע לו משנתמנה דספק חלב אכל: **דלא אישתני קרבן דידיה.** דעל ספק חטאת קבועה בין כשהוא הדיוט ובין כשהוא נשיא מביא אשם תלוי מודה רבי שמעון דמייתי אשם תלוי. תיקו: **מעם הארץ.** מביא קרבן ולא כל עם הארץ: **פרט למומר** [ט]. שאין מקבלין מידו: **אלא הכא באוכל נבילה לתאבון.** דכי אין לו בשר דהיתרא אוכל חלב ונבלה ונתחלף לו לזה חלב בשומן ואכלו דסבור דשומן הוא קא מיפלגי ולכשנודע לו דחלב הוא רואה להקריב קרבן מ"ק סבר כיון דלתאבון אכיל במזיד מומר הוא ואין מקבלין מידו ור"ש בר יוסי סבר כיון דבמזיד אי משכח היתרא לא אכיל איסורא שב מידיעתו קרינא ביה ולא מומר הוא ומקבלין מידו: קתני אכל חלב שחוטה זה מומר והדר תני איזהו מומר מאי קאמר: **להכעיס.** דאית ליה היתרא ואכיל איסורא: **הרי זה לדוקי** [ב]. ושמיטתו לעבודת כוכבים: **אוכל נבילה וטריפה שקצים ורמשים ושתה יין נסך.** הואיל והני אוכלין הוו דברים שהנסך קלה בהם ודאי לכעיסים הוא עושה ומתמנו [ג] רע הוא: **ר' יוסי בר רבי יהודה אומר אף הלובש כלאים.** הרי זה מומר: **מאי איכא.** בין מ"ק לרבי יוסי בר רבי יהודה כיון דאמר מ"ק אכל חלב הרי זה מומר מה לי אוכל חלב מה לי לובש כלאים אידי ואידי דאורייתא ואסור: מ"ק סבר כלאים דאורייתא דומיא דחלב הוי מומר דהיינו אלוג ביה חוט של צמר וחוט של פשתים יחד על פני כולו: ור' יוסי סבר אף הלובש נמי כלאים דרבנן הוי מומר דהיינו אי שוע אי טווי אי נוז דהכי מפרשי רבנן שעטנז שוע טווי ונוז כלאמרינן במסכת נדה (דף מא:) ורבנן גזור בחד מנייהו. שוע שמנפך כאחת ועשה מהם נגד טווי שנעוה כאחת ותכף בו שתי תכיפות נוז שאלוג אפי' חוט אחד של צמר בנגד פשתן אי חוט אחד של פשתן בנגד צמר דכולהו אסור מדרבנן: **חד אמר.** האוכל חלב ונבילה לתאבון הרי זה מומר: **להכעיס.** דאית ליה היתרא ואפי' הכי אכיל איסורא לדוקי הוא [ד]: **אכל פרעוש או יתוש הרי זה מומר.** דהכא ודאי להכעיס קא עביד דלאו מידי דבר מיכל הוא וקתני הרי זה מומר ואינו לדוקי וקשיא לאמלן דאמר להכעיס לדוקי הוא לעולם אימא לך דלהכעיס לדוקי הוא והכא היינו טעמא דהוי מומר ולא הוי לדוקי משום דקאמר בעינא למיטעם טעמא דאיסורא שתאכל לטעום דבר אסור ולא להכעיס קא עביד:

מה

עין משפט נר מצוה

י א ב מיי' פט"ו מהל' מגנות הלכה י':
יא ג מיי' שם פ"ג הל' ה ותלא כה"י ע"ש:
יב ד מיי' שם הלכה ז:
יג ה מיי' פט"ו שם הלכה י:
יד ו ז ח מיי' שם פ"ג הלכה ז ופרק ג מהל' מעשה קרבנות הל' ד:
טו ט י כ ל מיי' פ"ד מהל' רוצח הלכה י סמג לאוין קפד טוש"ע ח"מ סי' תכה סעיף ה וטור שו"ע יו"ד סי' קנח סעיף ב: